

uitgevoerd. Nog tien vijftienplannen zullen in vier, drie of twee jaar worden uitgevoerd... Het zal steeds sneller en beter gaan. Dit is de overwinning van de planmatige productie... En van de menschen heel het: „op hem, die lang genoeg in de Sovjet-Republiek rondreist om een Russischen maatschappij aan te leggen, maken de menschen een welveranderend indruk...“ In Leningrad en Moskou... wordt over het algemeen redelijk in het onderhoud der massa voorzien...

Hoe dit nu te rijmen?

Door het persoonlijke als hoofdfactor van het boek is het in beide gevallen aannemelijk. Knickerbocker, niet een aanhanger van de in Rusland leidende beginselen, heeft alles door een anderen bril bekeken, dan de sociaal-democraat Matthijsen. Ziet men scherp toe, dan vermeldt Matthijsen ook de slechte toestanden in verschillende fabrieken, ook den zwaren druk van het vijf-jarenplan, ook de gevolgen van inflatie en loonpolitiek en socialisatie op groote schaal. Maar hij apprecieert die anders. Soms vaart hij fel uit, waar de communistische praktijk en het socialistische ideaal botsen, maar elders kijkt hij over de dingen heen naar de verwikkeling van een beginsel, dat ook het zijne is. Door dat alles wordt zijn totaalbeeld heel anders, al geeft hij evengoed feiten en statistieken als zijn collega-reporter. En dat kan, omdat het persoonlijke, het eigene in het nieuwe-zakelijkheidsboek hun volle recht hebben: ze zijn zelfs voorwaarden voor nieuwe-zakelijkheids-weergave.

Uit dit alles volgt, dan men niet tot het reportageboek moet gaan als men objectieve inlichtingen begeert. Ondanks hun zakelijke cijfers en nuchtere feiten zijn ze daartoe te subjectief van karakter, dan dat ze die zouden kunnen geven. Het verslag van een ooggetuige is trouwens nooit objectief. Maar wel is het altijd levend, aanschouwelijk, zelfs ook instructief. De reportage-roman is zulk een ooggetuige-relaas en men moet er geen andere eischen aan stellen. Voorzoveel het mogelijk zal zijn omtrent het Sovjet-Rusland betrouwbare gegevens te krijgen moet men zeker niet bij den reportage-roman zijn. Dat bewijst b.v. wel heel duidelijk wat hier wordt gezegd omtrent de positie der kerk in Sovjet-Rusland in tegenstelling met de talloze mededeelingen van vervolgd en geplaagd. Maar voor een levendig, wisselend en veelvormig beeld kan men er terecht, ook bij Matthijsen, wiens ervaringen in treinen en op booten, aan loketten en informatiebureaux dikwijls heel interessant zijn.

C. T.

## VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

### Psychische Hygiëne.

#### II

Dat de thans in omvang toenemende beweging voor Geestelijke Hygiëne haar groote stuwkracht vindt buiten de grenzen van het positieve Christendom, vindt mede haar bewijs in de op het laatste (37e) Ned. Congres voor Openbare Gezondheidsregeling behuisterde klacht over de uitschakeling der geestelijken bij de zorg voor de geestelijke Volksgezondheid.

Wanneer één der inleiders (Van der Scheer) zich daar uitlaat over de betekenis van den godsdienst voor het psychisch afwijkende in deze bewoordingen:

„De geestelijkheid appreciëren wij, psychiaters, voor zoover zij zich beweegt op het terrein van den normalen mensch en op dat van den zieke voorzoover deze normaal is. Geestelijke gesprekken kunnen dikwerf den toestand aanmerkelijk verergeren. Laat men toch het gebied mijden, waar men geen verstand van heeft“ — dan voelen we, dat we in een atmosfeer verkeeren, waarin op z.g. wetenschappelijke gronden door sommigen geen plaats gegend wordt aan het Woord van God als instrument ter bevordering van Geestelijke Hygiëne. (Tijdschr. voor Sociale Hyg. Aug. '32 pg. 279.)

En letten we op de middelen, die dikwerf door velen aangeprezen worden tot voorkoming van misstanden of het tegengaan van excessen, dan zien we, dat in vele gevallen de leidende gedachtingen gespeend is aan alle Gereformeerde inzicht over scheepsel en schepping.

Nu is de beweging voor Mental Hygiëne niet geheel en al een na-oorlogsche uitvinding of louter en alleen een angstreactie op de vrees voor den ondergang der huidige beschaving, maar haar opbloei vindt wel mee één harer voornaamste factoren in de verwarring en verwording van onzen tijd.

Een beter inzicht op den invloed van maatschappelijke verhoudingen en toestanden, van milieu en opvoeding op het ontstaan van geestelijke afwijkingen is echter de meer reële basis, waarop van den beginne haar streven berust.

De consequenties, die een gevolg zijn van dit steeds meer doordringend besef zijn de preventieve maatregelen, die genomen worden, — maatregelen, waardoor men de maatschappelijke toe-

standen zoodanig tracht te wijzigen, dat er minder aanleiding en gelegenheid is tot het ontstaan van abnormaliteiten, of ook wel tracht men door het individu met abnormalen aanleg te brengen in een milieu of levenssfeer, waarin mindere kans bestaat om de aanwezige verkeerde neiging te ontwikkelen, het uitbreken van geestelijke afwijkingen te voorkomen.

Om deze doelstelling te verwezenlijken moet men wel in aanraking komen met allerlei terreinen des levens, met vraagstukken van jeugd en ouderdom, van opvoeding en onderwijs, van voortplanting en beperking, van geslachtsziekten en beroepsziekten, van arbeid en werkgelegenheid, van maatschappelijke toestanden en bewegingen, zoowel als van de geestelijke stroomingen, die zoo velerlei van deze vraagstukken beheerschen of beïnvloeden.

Degene, die den stoot gaf aan deze, thans in vele landen te vinden beweging is de Amerikaan Bens door het schrijven van zijn boek: „A mind that found itself“ in 1903. En ook in andere landen werd toentertijd hier en daar incidenteel reeds een poging gedaan tot het zooveel mogelijk voorkomen en inperken van geestelijke afwijkingen in samenwerking met sociale instellingen. Mede door dit nauwe verband tusschen maatschappelijke toestanden en wantoestanden met allerlei soorten van ziekten, ook van geestelijke afwijkingen, behoeft het dan ook geen verbazing te wekken, dat de steeds grooter bedding voor zich vragende stroom van Psychische Hygiëne, haar baan bijna geheel geleid zag door algemeene humane principes.

Vandaar de vraag: Kunnen we als Gereformeerden meedoen aan de beweging voor Geestelijke Hygiëne? Moeten we ons ook voegen in de rij van hen, die door deze geestelijke hygiëne het heil der menscheid trachten te bevorderen? Of moeten we, gezien den vaak leidenden gedachten-gang en de dikwijls aangeprezen middelen, ons ervan onthouden? Of wel behooren we — daarbij uitgaande van onze Gereformeerde principia — eigen wegen te banen in de overtuiging, dat alle menscheit inzicht gebrek is en wijken moet voor hogere inzichten en geboden, ons door God in Zijn Woord geopenbaard?

Alvorens hierop een antwoord te geven, hebben we de vraag te beantwoorden: Wat bedoelt de huidige beweging voor Psychische Hygiëne te zijn?

Kortweg gezegd: Geestelijke Hygiëne omvat de geheele wereld en heel de menscheid. „Het is niet slechts een technische of organisatorische kwestie van de gewone gezondheidszorg, maar „die Wissenschaft von der Auseinandersetzung des Menschen in all seinen naturgegebenen Möglichkeiten und Bedürfnissen, mit den materiellen und geistigen Kräften der Umwelt“ (Geciteerd T. E. Kaag van Vogel, pg. 162 Alg. Z. v. Psych. Hyg. 1932, 66 Bd.)

„Vooral thans, nu de preventieve Geneeskunde zoo'n groote rol speelt in opvoeding en sociale hulp“ — aldus ongeveer Josephus Jitta, voorz. van het 36e Ned. Congres — „is het duidelijk, dat er geen scherpe grens is tusschen psychische en somatische verzorging“.

En leest men de verhandelingen, Geestelijke Hygiëne betreffende, dan blijkt duidelijk, dat niets buiten haar gezichtskring valt, dat alles onder de loupe wordt genomen en bestudeerd in verband met het gestelde doel: Het heil der menscheid.

Religie en politiek, wetenschap, kunst en moraal, arbeidswetgeving, opvoeding, onderwijs, woningwezen, sport en spel, beroepskeuze, huwelijk en kinderaantal, alcoholisme en prostitutie, onvolwaardigen en krankzinnigen, armlastigen en werklozen, gevangenen en delinquenten, gezonden en zieken, de fabriek, de werkplaats, het gezin, de pers, de film, de radio, oorlog en vrede. — In één woord: alles, wat de wereld aan mogelijkheden biedt, wordt getrokken of ligt in de interesse-sfeer van den Geestelijk-Hygiënist.

Het behoeft dan ook niet te verwonderen, dat menschen van zoo verschillende levenskringen op dit terrein elkaar ontmoeten: Psychiaters en psychologen, juristen en paedagogen, sociale werkers en geestelijken (hoewel deze laatste weinig in getal zijn tot nu toe in de officiële beweging) deze allen treft men aan op het podium, waarvan in de welsprekendste bewoordingen het nut en de noodzakelijkheid van Psychische Hygiëne wordt betoogd. En even vanzelfsprekend is, dat het niet uit kan blijven, dat op dit terrein sociale, politieke en religieuze inzichten en meeningen grondlegend moeten zijn voor het aangeven van de middelen, waarvan men gebruik zal willen maken.

Een korte omschrijving van datgene, wat de Psychische Hygiëne hoofdzakelijk inhoudt zal dus wel noodig zijn, ook al mede doordat alle medewerkende factoren niet even centraal gelegen en belangrijk zijn.

Ik zou het aldus willen formuleeren: Onder Psychische Hygiëne verstaan we het streven ieder mensch de beste gelegenheid te bieden om in verband met zijn individuele begaafdheid zich zoodanig te kunnen ontwikkelen, dat zijn gehele ontplooiing zoo goed mogelijk plaats grijpen

kan in verband met de stoffelijke en geestelijke krachten der omgeving.

De menscheid behoort opgevoed te worden — doelbewust en volgens vaste lijnen — door lichamelijke en geestelijke hygiëne, welke onlosmakelijk aan elkaar zijn verbonden en steeds op elkaar inwerken, tot een zoo hoog mogelijk geestelijk niveau, waarbij aan ethiek en religie, zoowel als aan wetenschap en kunst ten volle recht wordt gedaan en stoffelijke zoowel als geestelijke gaven aan individu en gemeenschap in zoo zuiver mogelijke proporties worden geschonken.

De daartoe te nemen maatregelen zullen uit den aard der zaak het beste succes hebben, als ze voorbehoedend werken en gepaard gaan met een goede organisatie. Dat vooral de medische zijde van de hierbij van belang zijnde kwesties op den voorgrond treedt, vindt zijn oorzaak hierin, dat het juist de medici zijn, die op allerlei wijzen met de wrakke levens uit de maatschappij in aanraking komen, — dat zij het zijn, die om raad worden gevraagd ter genezing of voorkoming van geestelijke stoornis en lichamelijke invaliditeit, — wier hulp en medewerking wordt ingeroepen, daar, waar de rest van de maatschappij meedoogenloos neerwerpt of veroordeelt, — zelfs veroordeelen moet tot bescherming van zichzelf. Anderzijds roept deze maatschappij ook niet zonder reden om uitbanning van alles, wat bij doorwerking ervan de samenleving zelve ten gronde zou richten. En ook hier zijn het weer de medici, die als hulp van jurist of opvoedkundige hun vaak beslissend oordeel moeten geven.

Maar het is niet alleen de medische wetenschap, die zich in dienst stelt van de Psychische Hygiëne. Alles, wat als vrucht van psychiatrie, psychologie, paedagogiek, rechtswetenschap, sociologie en godsdienst kan geboekt worden, wordt organisatorisch toegepast om geestelijk lijden te voorkomen en te genezen.

Ziedaar de taak, die de beweging voor Mental Hygiëne zich gesteld heeft, en ook wij, als Geref. psychiaters, kunnen en mogen ons aan deze taak niet onttrekken. We doen er zelfs reeds aan mede, maar het is noodig, dat dit meer systematisch en meer doelbewust gebeure.

Mogen er ook al in deze beweging foutieve elementen aanwezig zijn — het kan geen reden zijn voor ons om er niet op principiële wijze aan mede te doen en onze Christelijke organisaties op dit terrein tot betere en nauwere samenwerking op te roepen.

Waar de Geestelijke Hygiëne zich reeds bemoeit met de kinderen en er geen leeftijd of werkkring aan haar bemoeiingen zich onttrekken kan, — waar de Geestelijke Hygiëne aanknoopingspunten heeft bij het normale, zoowel als bij het abnormale individu, — waar het bij haar bemoeiingen den invloed ondergaat van de gewone sociale verhoudingen, als wel van excessen of crisistijden als de huidige, daar behooren op dit terrein alle Christelijke instanties, die op maatschappelijk gebied werkzaam zijn mede te werken.

En — waar vooral de roep om Geestelijke Hygiëne gehoord wordt, is bovenal van betekenis, dat daarbij als uitgangspunt en als grondslag genomen wordt de ware, de beste Geestelijke Hygiëne, die niet alleen voor den tijd, maar ook voor de eeuwigheid, alleen in staat is om den geest en den mensch, ja, de geheele wereld te saneren. Zelfs Geestelijke Hygiëne — ook in den engeren zin, waarin de buitenwereld haar opvat — is slechts te verkrijgen, als op het geheele terrein van het maatschappelijke leven gevraagd wordt naar de ordinantiën Gods.

Alleen door het verlossingswerk van Jezus Christus is ware regeneratie voor deze wereld mogelijk. Veenwouden. H. W. DE GROOT.

## PERSSCHOUWEN

### Nieuws van den „Calvinistenbond“.

Dr J. v. Lonkhuyzen schreef in „Geref. Kerkbode“ (Schouwen-Duiveland en Tholen) iets over den Calvinistenbond, van welken indertijd door de heele Gereformeerde pers, bijna, en ook door ons blad, wat mijzelf aangaat, ten stelligste betoogd is, dat hij principieel fout ging, door menschen, wier calvinisme niet eens disputabel, doch rondweg te ontkennen was, in het bestuur op te nemen en van den aanvang af met een leidende functie te belasten. Er is sinds over dien Bond, en de erop uitgebrachte critiek, nog een keer iets te doen geweest, dat ik niet relevereren zal. Thans lezen we van de hand van Dr Van Lonkhuyzen:

Op Donderdag 28 Sept. a.s. zal in Den Haag de lang dood gewaande Calvinisten-Bond vergaderen. Het Bestuur daarvan, want veel meer dan het tamelijk uitgebreide bestuur is er niet. Hoe het komt, dat de doodgewaande nu na 3½ jaar in eens wakker wordt, mag ik niet zeggen.

Op het agendum staan enkel formeele zaken, en ook de organisatie van een internationaal Calvinistencongres. Wij hebben den scriba verzocht het modoramen te verzoeken van onzentwege nog het volgende punt ook op het agendum voor die vergadering te plaatsen: De Bond voege bij art. 4 (grondslag) der Statuten de clause: „De Bond neemt hierbij over

de le  
genot  
149)

Mi  
De E  
bina  
grom  
tham  
deels  
heid  
eener  
form  
verh  
vindr  
beho  
Was  
zou  
zeker  
ting  
Er  
ieder  
er o  
ten l  
daar  
rech  
zaak  
Tot  
We  
dag ko  
te zeg  
wel ve  
bekend  
waardij

In J

Er  
Flor  
dat,  
klaar  
Na  
gen  
„sch  
vraa  
derh  
best  
En  
Ang  
van  
aan  
naar  
dat  
loop  
etaa  
den  
deur  
konk  
Leo.  
En  
en

Er  
hun g  
hem,  
heel s  
het c  
spiree  
Dat  
voorts  
Ond  
men  
den e  
of nie

Da  
gende

Z  
mat  
eene  
iem  
J  
gere  
ster  
sch  
sch  
een  
ond  
gef

Als  
woe  
en  
gels  
exce  
var  
ren  
vic  
wij  
de  
W  
per  
Wee  
herin

W

W

W

W

W

W

W

W

W

W